

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 ทฤษฎีการกำหนดระเบียบวาระ (Agenda – Setting Theory)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะภาวะวิกฤติ (Crisis Theory)
- 2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการกำหนดระเบียบวาระ (Agenda – Setting Theory)

แมคคอม และ ชอว์ (Mccomb and Shaw อ้างถึงใน พารนี ปีทมานันท์, 2544) เป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารเมื่อ ค.ศ. 1972 เป็นทฤษฎีที่มุ่งวิเคราะห์หน้าที่หรือผลของสื่อมวลชนในด้านข่าวสาร (Information) แทนการชักจูง (Persuasion) สมมติฐานสำคัญกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการที่สื่อมวลชนเลือกกำหนดประเด็นสำคัญของหัวข้อ (Topic) หรือประเด็นปัญหา (Issue) ในการรายงานข่าวสารกับการที่ผู้รับสารหรือมวลชนตระหนักถึงสำคัญของหัวข้อหรือประเด็นปัญหานั้น

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องหน้าที่ในการกำหนดข่าวสารหรือเรื่องพิจารณาได้รับการยอมรับมากขึ้นหลายฝ่ายเห็นพ้องกันว่าหน้าที่สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาหรือประเด็นนั้นตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ (พารนี ปีทมานันท์, 2544)

วอลเตอร์ ลิปแมนน์ เป็นผู้วางรากฐานการกำหนดระเบียบวาระ โดยกล่าวว่า “มโนภาพในหัว” และเบอร์นาร์ด โคเฮน ได้ทำการค้นคว้าต่อแล้วพบว่า บ่อยครั้งที่สื่อมวลชนไม่ประสบความสำเร็จในการบอกประชาชนว่าควรคิดอะไร (What to think) แต่สื่อมวลชนประสบความสำเร็จอย่างมากในการบอกประชาชนว่าควรคิดเกี่ยวกับอะไร (What to think about) (McComb, Einsiedel and Weaver, 1991)

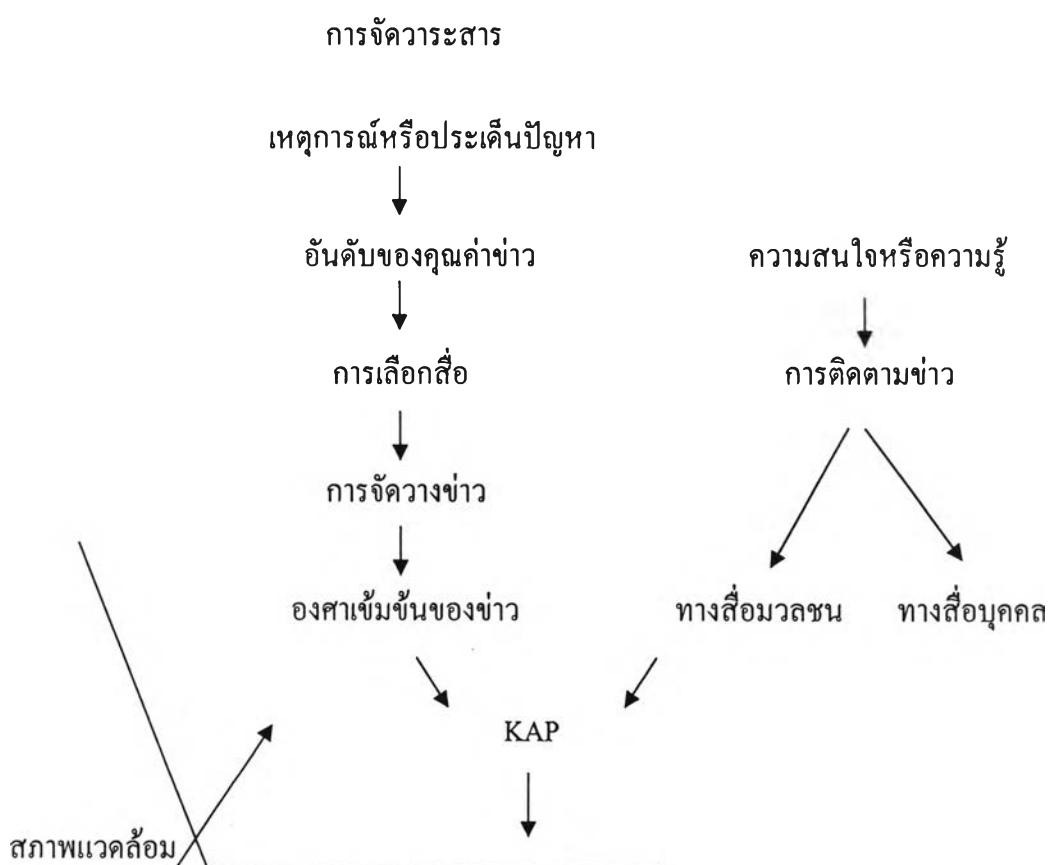
วิภา อุดมฉันทน์ (2541) ได้กล่าวถึง Agenda Setting หรือที่เรียกว่าการกำหนดประเด็น ซึ่งเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของสื่อมวลชน โดยสื่อกำหนดประเด็นทำให้สังคมทั้งหมดหันมาสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน กล่าวคือ สื่อมวลชนมีการพาดหัวข่าวหรือการเสนอข่าวทางวิทยุ โทรทัศน์โดยเลือกหัวข้อข่าว หรือเรื่องที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ แล้วตีพิมพ์ขึ้นเพื่อจำหน่าย

ให้กับประชาชน ทำให้ประชาชนรับข่าวสารในหัวข้อที่สื่อมวลชนได้วางไว้ เรียกได้ว่า สื่อมวลชนสามารถพูดถึงเรื่อง que สื่อมวลชนกำหนดไว้นั่นเอง

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น เรื่องการพบแมงมุมหลังแดงในท่อน้ำเสียในเมืองโอซากา สื่อมวลชนมีการเสนอข่าวสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชน เพียงไม่ถึงหนึ่งอาทิตย์ข่าวก็หายสูญไป เมื่อพบว่าข่าวนี้ไม่เป็นความจริง อีกตัวอย่างหนึ่งคือ โรงเรณินิวเจแปนซึ่งเกิดเหตุเพลิงไหม้เนื่องจากอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยไม่ดีพอ แต่สื่อมวลชนกลับรุมเสนอข่าวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อโดยที่เหยื่อยังไม่มีโอกาสแก้ตัว (วิภา อุตมฉันท, 2541)

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ได้เสนอรูปแบบการจัดวารสารดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดวารสาร

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะภาวะวิกฤติ (Crisis Theory)

โรบินสัน (Robinson, 1968) ได้อธิบายถึงความหมายของวิกฤติการณ์ หรือ Crisis นั้น เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคำว่า Stress (ความฉุกฉุน) Panic (ความอลหม่าน) Disaster (ความหายนะ) Violence (ความรุนแรง) เมื่อมองรวม ๆ แล้วความหมายของวิกฤติการณ์ คือ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการตัดสินใจ เมื่อพิจารณาในแง่ทฤษฎีแล้วนั้น โรบินสันได้อ้างถึงงานทางวิชาการของ ไวนเนอร์และคาห์น (Wiener and Kahn) ซึ่งได้ทำการศึกษา และประมวลลักษณะของวิกฤติการณ์ว่ามีลักษณะทั่วไปถึง 12 มิติ ดังนี้

1. โดยทั่วไปแล้ววิกฤติการณ์ก็คือหัวเลี้ยวหัวต่อของเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. วิกฤติการณ์ก็คือ เหตุการณ์หรือ สถานการณ์ซึ่งบุคคลผู้มีส่วนร่วมมีความต้องการ ในระดับสูงที่จะให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. วิกฤติการณ์จะคุกคามต่อเป้าหมายและจุดประสงค์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. วิกฤติการณ์เป็นเหตุการณ์เกิดขึ้นจากผลบางอย่างที่จะกำหนดอนาคตของผู้ที่ เกี่ยวข้อง
5. วิกฤติการณ์ประกอบด้วยจุดบรรจบของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ซึ่งมีผลต่อการ กำหนดสถานการณ์ใหม่
6. วิกฤติการณ์สร้างความไม่แน่นอนใจในการควบคุมเหตุการณ์หรือสถานการณ์และ ในการสร้างทางเลือกด้านต่าง ๆ ที่มีต่อเรื่องนั้นๆ
7. วิกฤติการณ์ลดความสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ สถานการณ์และผลที่จะเกิดขึ้น
8. วิกฤติการณ์ทำให้เกิดสภาวะการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งมักจะก่อให้เกิดความฉุกฉุน และ เกิดความวิตกกังวลกับผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์หรือสถานการณ์
9. วิกฤติการณ์ก็คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์รู้สึกขาด ข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Information) อย่างผิดปกติ
10. วิกฤติการณ์เพิ่มความกดดันด้านเวลาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
11. วิกฤติการณ์ถูกกำหนดโดยความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีส่วน ร่วม
12. วิกฤติการณ์เพิ่มความตึงเครียดให้กับผู้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะวิกฤติการณ์ทาง การเมือง ซึ่งเป็นวิกฤติการณ์ระหว่างชนชาติต่าง ๆ

เมื่อจะพิจารณาสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งกำลังเผชิญอยู่นั้น เป็นภาวะวิกฤติหรือไม่ สไลคิว (Slaikeu , 1984 อ้างใน ม.ล. อัจฉราพร ณ สงขลา, 2535) ได้อธิบายถึงสิ่งที่บ่งบอกว่า สถานการณ์ที่กำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ มักจะมีองค์ประกอบคือ

1. เกิดอย่างปัจจุบันทันด่วน กล่าวคือ ในขณะที่เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดำเนินไปเรื่อย ๆ นับเป็นปี ๆ แต่ภาวะวิกฤติจะเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด
2. เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน แม้ว่าจะมีบางคนที่มีการเตรียมการสำหรับเหตุการณ์ใน ภาวะวิกฤติบ้าง แต่คนส่วนใหญ่ก็มักคิดเข้าข้างตนเองว่า น่าจะเกิดกับคนอื่นมากกว่า
3. มีคุณลักษณะของความฉุกเฉิน มีผลกระทบกระเทือนทั้งร่างกายและจิตใจ จำเป็นต้องมีการปฏิบัติการอย่างฉับพลันทันที โดยมีขั้นตอนที่เหมาะสม
4. มีผลกระทบต่อสาธารณชน เนื่องจากเหตุการณ์ต้องเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก ทั้งญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง จำเป็นต้องแก้ไขหรือดำเนินการต่อผู้ได้รับผลกระทบทันที
5. ก่อให้เกิดอันตรายและกระทบต่อสถานภาพ เมื่อเหตุการณ์ของภาวะวิกฤติเกิดขึ้น จะส่งผลโดยตรงให้ครอบครัวของผู้เสียหายสูงขึ้นหรือตกต่ำลงได้

นอกจากนี้ สไลคิว (Slaikeu, 1984 อ้างถึงใน ม.ล. อัจฉราพร ณ สงขลา, 2535) ยังได้ พุดถึงทฤษฎีของวิกฤติไว้ว่า “วิกฤติ” เป็นภาวะที่ผิดหวังรุนแรงชั่วขณะและไม่สามารถจะจัด ระเบียบใด ๆ ได้มักไม่สามารถต่อสู้กับสถานการณ์นั้น ๆ ได้ และจะใช้ความเชื่อของตนเองในการ แก้ปัญหา จึงก่อให้เกิดผลทั้งผลลบและผลบวก

อีกทั้งโรสแมน (Roseman , 1969 อ้างใน ม.ล. อัจฉราพร ณ สงขลา, 2535) ได้ กล่าวถึงภาวะวิกฤติว่า เป็นเรื่องที่น่าสะพึงกลัว เกิดขึ้นกระทันหัน และสร้างความตระหนกตกใจ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติขึ้นแล้วนั้น สไลคิว (Slaikeu, 1984 อ้างใน ม.ล. อัจฉราพร ณ สงขลา, 2535) กล่าวว่า ควรมีการเข้าไปแทรกในเหตุการณ์เพื่อก่อให้เกิดผลในเชิงป้องกันใน 3 ลักษณะ

1. เพื่อลดความสับสนอลหม่าน
2. เพื่อลดผลกระทบของเหตุการณ์
3. เพื่อพยามไม่ให้เกิดความเสียหายหลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น

นอกจากนี้ มิลเลอร์และอิสโค (Miller and Iscoe อ้างถึงใน Robinson, 1968) ได้ศึกษา ลักษณะของวิกฤติการณ์ในการศึกษาทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา สามารถสรุปลักษณะของ วิกฤติการณ์ได้ดังนี้ คือ

1. วิกฤตการณ์นั้นมีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง มากกว่าจะเกิดขึ้นแบบเรื้อรังอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่อย่างไรก็ตามเป็นการยากที่จะกำหนดว่าลักษณะวิกฤตการณ์ในแต่ละครั้งจะกินเวลานานเท่าใด
2. วิกฤตการณ์จะมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่ “ไม่พึงปรารถนา” เช่น ความไร้ประสิทธิภาพ
3. วิกฤตการณ์จะคุกคามเป้าหมายของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง
4. วิกฤตการณ์มีลักษณะเป็นสิ่งที่ต้องเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น (Relative) สิ่งที่เป็นวิกฤตการณ์สำหรับบุคคลกลุ่มหนึ่ง หรือผู้ที่มีส่วนร่วมคนใดคนหนึ่งอาจไม่ใช่วิกฤตการณ์สำหรับผู้อื่น
5. วิกฤตการณ์ก่อให้เกิดความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

นิวซอมและคณะ (Newsome et al., 1993 อ้างถึงใน เกียรติยา ธรรมวิภักษ์, 2544) กล่าวว่าภาวะวิกฤตมีหลายประเภท แต่ละภาวะวิกฤตซึ่งมีผลต่อสาธารณชน สามารถแบ่งกว้างๆ เป็น 2 ประเภท

1. ภาวะวิกฤตชนิดรุนแรง (Violent Crisis) เป็นภาวะวิกฤตที่มีความรุนแรงเชิงกายภาพซึ่งมีผลต่อชีวิตและทรัพย์สิน เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่น แผ่นดินไหว ไฟไหม้ เครื่องบินตก การก่อการร้าย เป็นต้น
2. ภาวะวิกฤตชนิดไม่รุนแรง (Non-Violent Crisis) เป็นภาวะวิกฤตที่ไม่รุนแรงถึงทางร่างกายแต่มีผลต่อจิตใจ และก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรง หากปล่อยทิ้งไว้ เช่น เหตุการณ์แบล็กมันเคย์ เมื่อ 19 ตุลาคม 2530 ภาวะโรคระบาด ภัยแล้ง เป็นต้น

เนื่องจากโรคไข้หวัดซาร์สเป็นโรคระบาดที่ติดต่อได้ง่ายและสามารถแพร่กระจายเชื้อได้ในวงกว้างดังที่ ดร.จูดี เกอร์เนอร์ดิง ผู้อำนวยการศูนย์ควบคุมโรคติดต่อและการป้องกันของสหรัฐอเมริกา แถลงที่เมืองแอตแลนตา รัฐจอร์เจียว่า จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าโรคไข้หวัดซาร์สร้ายแรง ไม่เพียงติดต่อกันได้ง่าย แต่สามารถแพร่เชื้อได้ในวงกว้าง (ไทยรัฐ, 1 เม.ย. 46)

นิวซอมและคณะ (Newsome et al., 1993 อ้างถึงใน เกียรติยา ธรรมวิภักษ์, 2544) กล่าวว่าภาวะโรคระบาดนั้นจัดเป็นภาวะวิกฤตชนิดไม่รุนแรง แต่มีผลทางจิตใจและก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงหากปล่อยทิ้งไว้ นอกจากนี้ยังส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกวิตกกังวล รู้สึกตื่นตระหนกตกใจเพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน มีผลทำให้ผู้ที่ประสบเหตุการณ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับรู้สึกขาดข้อมูลข่าวสาร (Information) ต่างๆ อย่างผิดปกติ (Robinson, 1968) ดังนั้นหน้าที่ของสื่อมวลชนในการรายงานข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในระหว่างเกิดภาวะวิกฤตโรคไข้หวัดซาร์สจึงมี

ความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อช่วยให้เกิดการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และผ่อนคลายความรู้สึกวิตกกังวลและความรู้สึกตื่นตระหนกตกใจได้

ในการศึกษาความเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครฯ ต่อการเสนอข่าวโรคไข้หวัดซาร์สของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤตินั้น เป็นการศึกษาถึงความเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครฯ ซึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารโรคไข้หวัดซาร์สจากการรายงานของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤติ โดยสื่อมวลชนมีการกำหนดระเบียบวาระ ประเด็น ในการเสนอหัวข้อข่าวให้ประชาชนได้รับรู้ตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้ ทำให้ประชาชนเกิดความสนใจต่อข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอ แต่สื่อมวลชนได้รายงานข่าวโดยต่อเนื่องอย่างผิดปกติ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกวิตกกังวลขึ้นได้

2.3 งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กมลวรรณ ทันศรี (2544) ศึกษาเรื่อง การจัดการประเด็นของข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2544 พบว่า กลยุทธ์การจัดการประเด็นข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ประกอบด้วย กลยุทธ์แบบขยายตัว กลยุทธ์ในการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนกลยุทธ์ในการจำกัดขอบเขตและประเด็นการเผยแพร่

สื่อมวลชนจะมีการคัดเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ โดยยึดประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจและมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นสำคัญ รวมทั้งขึ้นอยู่กับนโยบายและผู้รับสารเป้าหมายของแต่ละสื่อด้วย จะไม่ใช่ข่าวแจกของทางกระทรวงมากนัก

การจัดการประเด็นข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ถือว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะผู้ดำเนินการเผยแพร่ข่าวสาร ไม่สามารถจะควบคุมหรือจัดการประเด็นหรือเนื้อหาที่จะเผยแพร่ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งไม่ได้เผยแพร่ข่าวสารในประเด็นที่ได้วางไว้ คือ การค้าเสรีและการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม ความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันกับต่างประเทศ นโยบาย บทบาทหน้าที่ของกระทรวง และการสร้างภาพลักษณ์การมีบทบาทผู้นำของกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนสื่อมวลชนมีสิทธิที่จะคัดเลือกว่าของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ นำเสนอหรือไม่ก็ได้ โดยจะดูประเด็นของข่าวสารที่เผยแพร่เป็นหลัก

เกียรติยา ธรรมวิวัฒน์ (2544) ศึกษาเรื่อง การสร้างความเป็นจริงจากการรายงานข่าวเหตุการณ์ในภาวะวิกฤติในกรณีก่อวินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ของสถานีวิทยุโทรทัศนในประเทศไทย พบว่า ภาวะวิกฤติส่งผลกระทบต่อการรายงานข่าวของสื่อมวลชนหลายด้านทั้งผู้บังคับบัญชา บรรณาธิการข่าว ผู้ประกาศข่าวและทีมข่าว ส่วนความจริงที่ถูกสร้างขึ้นของแต่ละสถานีเป็นความจริงที่ไม่ชัดเจน และมีความหลากหลาย โดยแต่ละสถานีสร้างความจริงของตนเองขึ้นมาให้มีความแตกต่างจากสถานีอื่น เนื่องจากใช้แหล่งข่าวต่างประเทศ ผู้ดำเนินรายการและบุคคลที่ถูกเชิญมาสัมภาษณ์มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองและประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละสถานี อย่างไรก็ตามพบว่า ทุกสถานีรายงานข่าวเข้าข้างอเมริกามากกว่าพวกมุสลิม นอกจากนี้ความจริงที่ปรากฏเป็นรูปลักษณะของการสื่อสารของผู้ก่อการร้ายสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี เพราะสร้างความตกตะลึงให้กับคนทั้งโลกได้รู้จักกับโลกของมุสลิมมากขึ้น และทำให้สื่อมวลชนทุกสถานีเชื่อในการสร้างความเป็นจริงครั้งนี้ของผู้ก่อการร้าย

จรินทร์พิศ แก้วกล้า (2543) ศึกษาเรื่องการเปิดรับและการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่า ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจชาวกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยเปิดรับในช่วงเย็นและค่ำ รองลงมา คือ ฟังวิทยุขณะทำงานหรือกิจกรรมอื่น ใช้เวลาในการชมโทรทัศน์และวิทยุเฉลี่ยวันละ 1.5 – 3.5 ชั่วโมง และนิยมเปิดรับข่าวพาดหัวในหนังสือพิมพ์ ข่าวประจำวันในโทรทัศน์ เพลงจากวิทยุ สารคดีในนิตยสาร หนังสือการ์ตูน ภาพยนตร์แนวแอคชั่น และใช้เว็บไซต์สำหรับค้นหาข้อมูลมากที่สุด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ที่สำคัญ 5 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ 1. ด้านข้อมูลข่าวสาร 2. ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 3. ด้านการดำรงสถานภาพของบุคคล 4. ด้านภาวะอารมณ์ และ 5. ด้านการผ่อนคลายความตึงเครียด อย่างไรก็ตามการเปิดรับสื่อมวลชนและการใช้ประโยชน์ในช่วงวิกฤติไม่แตกต่างกับช่วงปกติ

ชาวกรุงเทพมหานครเปิดรับสื่อมวลชนและเนื้อหาแตกต่างกันไปตามระดับของปัญหาการเงินและความเครียด นั่นคือ กลุ่มที่มีปัญหาการเงินสูงนิยมเปิดรับข่าวสาร กลุ่มที่มีปัญหาการเงินต่ำนิยมเปิดรับเนื้อหาด้านความบันเทิง ส่วนกลุ่มที่มีความเครียดสูงเปิดรับเนื้อหาบันเทิง กลุ่มที่มีความเครียดต่ำเปิดรับเนื้อหาข่าวสาร

การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน สัมพันธ์กับกลุ่มที่มีปัญหาการเงินต่ำ ในด้านการใช้ประโยชน์เพื่อการประกอบอาชีพการงาน ส่วนกลุ่มที่มีความเครียดสูง จะมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ด้านการผ่อนคลายความเครียด และใช้สื่อมวลชนแทนเพื่อ อันเป็นการทดแทนการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง ส่วนกลุ่มที่มีความเครียดต่ำมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ด้านการติดตามข่าวสารความรู้ และการนำเอาข่าวสารที่ได้ไปใช้พูดคุยกับบุคคลอื่น เพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคม

พารนี ปีทมานันท์ (2544) ศึกษาเรื่อง การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และ ปฏิกริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลด์ 60 พบว่าข่าวจาก หนังสือพิมพ์ที่นำมาศึกษาไม่เข้าข่ายความจริงที่รอบด้าน เน้นแต่ปัญหาผลกระทบและความรุนแรง ส่วนประเด็นสำคัญอื่นๆ นับตั้งแต่แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีก เหตุผลที่ไม่ต้อง หวาดกลัวภัยจากศพนั้นพบแต่น้อยมาก ปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่เสนอความ จริงที่รอบด้านได้ประกอบด้วย ความไม่รู้จริงของหนังสือพิมพ์ และการเข้าถึงข้อเท็จจริงที่เป็นไป อย่างยากลำบาก

สำหรับการรับรู้และปฏิกริยาตื่นตระหนกของประชาชนพบว่าทั้งสามชุมชน รับรู้ข่าว ประเด็นปัญหาผลกระทบและความรุนแรงจากสื่อมวลชนทุกแขนง ประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบถึง ขึ้นหวาดกลัวเนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับโคบอลด์ 60 ไม่มีความเชื่อถือในหน่วยงานรัฐ ให้ความสำคัญกับข้อมูลจากสื่อมวลชนมาก จึงเกิดความตื่นตระหนกกระทั่งออกมารวมตัวกันต่อต้าน การเผาศพ

ในประเด็นมุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญด้าน วิทยาศาสตร์ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ เห็นร่วมกัน ว่าควรให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลที่เป็นความจริงรอบด้านมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องแก่สังคม

รัชฎา ตรงดี (2544) ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อการประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย พบว่า การทำงานของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย ยังมีความเป็นวิชาชีพไม่สมบูรณ์ คือ แม้ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ ไทยมีความกระตือรือร้น ขยัน อดทน อุทิศตนให้กับการทำงาน แต่สำหรับด้านการศึกษา ผู้สื่อข่าว โทรทัศน์ไทยไม่ได้จบการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์โดยตรงทุกคน โดยทัศนคติของผู้บริหาร สถานิโทรทัศน์แต่ละแห่งเห็นว่า ผู้ที่เรียนนิเทศศาสตร์เป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานที่จะเข้าสู่วิชาชีพ และเป็นศาสตร์เฉพาะด้าน แต่ในทางปฏิบัติ สถานิโทรทัศน์ทุกแห่งได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้จบ การศึกษาด้านนิเทศศาสตร์เข้าทำงานผู้สื่อข่าว เพราะมองว่าบุคคลกลุ่มนี้สามารถนำความรู้เฉพาะ ด้านที่ศึกษามาใช้ประโยชน์กับงานข่าวได้ ในขณะที่ความเห็นของผู้ที่เป็นแหล่งข่าวกลับมองว่า ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ควรจบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์โดยตรงมากกว่า และควรได้รับการอบรม ให้เชี่ยวชาญในสายงานข่าวที่ตนรับผิดชอบ นอกจากนี้องค์กรวิชาชีพนั้นได้มีการจัดตั้งสมาคม วิชาชีพสำหรับผู้ทำงานข่าวโทรทัศน์โดยตรงขึ้นมาแล้ว แต่ไม่มีบทบาทต่อการพัฒนาวิชาชีพ ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีสถานิโทรทัศน์ 2 แห่ง ที่ประกาศจรรยาบรรณ วิชาชีพของสถานิขึ้นมาควบคุมดูแลการทำงานผู้สื่อข่าวของตนเอง คือสถานิวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง 7 และสถานิโทรทัศน์สีไอทีวี

ด้านความมีจริยธรรมของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย ได้มีการตีความคำว่า “สินบน” ว่าเป็นการให้เงิน หรือสิ่งของ และมีเงื่อนไขในการเสนอข่าว เพื่อให้เกิดผลในเชิงบวกแก่ผู้ให้เงิน หรือสิ่งของนั้น ที่ผ่านมามีผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ถูกจับได้ว่ารับเงิน หรือสิ่งของจากแหล่งข่าว ซึ่งผู้บริหารของแต่ละสถานีจะทำการสอบสวน และมีการลงโทษ ซึ่งโทษสูงสุดคือ ไล่ออกเพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์บางส่วนรวมกลุ่มกันจัดทำรายการวิทยุ และมีการขอเงินสนับสนุนในการทำรายการวิทยุจากนักการเมือง

ในส่วนของการเสนอข่าวของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย แม้จะมีการตรวจสอบความถูกต้องอย่างเป็นทางการเป็นลำดับขั้นตอนแล้ว ยังเกิดความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการทำงานที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว ภายใต้สภาวะการแข่งขัน นอกจากนี้ในการเสนอข่าวของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ไทย ยังมีการเสนอความคิดเห็นส่วนตัวลงไปในช่วง มีการด่วนสรุปว่าบุคคลในข่าวกระทำความผิด ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้รับการตัดสินจากศาล ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวบางส่วนก็มีความระมัดระวังในการที่จะปกปิดแหล่งข่าว รวมทั้งระมัดระวังการเสนอข่าวเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมากขึ้น

รัชดาพร เสียงเสนาะ (2542) ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับช่องว่างทางความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรม กรณีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ในกลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า

1.กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจจากสื่อสิ่งพิมพ์ภายในองค์กรคือ ข่าวสัปดาห์ กพผ. ค่อนข้างมาก การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง

2.กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในระดับดี

3.กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เป็นกลาง

4.กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในระดับค่อนข้างน้อย

5.กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างลักษณะทางประชากรและการทำงาน ไม่มีความแตกต่างด้านการเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมมีส่วนร่วมเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ยกเว้นประชากรที่สายงานต่างกัน มีความแตกต่างเปิดรับข่าวสารและความรู้เรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

6.กลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากมีความรู้ไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์น้อยกว่า

7.กลุ่มตัวอย่างที่เชื่อว่าการแปรรูปมีผลกระทบต่อตนเองมาก มีความรู้ไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่เชื่อว่าการแปรรูปมีผลกระทบต่อตนเองน้อย

8. ปริมาณการเปิดรับข่าวสาร กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไม่มีความสัมพันธ์กัน

ศรันยา จิตชัยโกคา (2545) ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการยอมรับนโยบายการจัดระเบียบสังคมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคมแตกต่างกัน
2. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการจัดระเบียบสังคมไม่แตกต่างกัน
3. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรส อายุ อาชีพ และระดับรายได้แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อนโยบายการจัดระเบียบสังคมแตกต่างกัน
4. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรส อายุ และอาชีพ แตกต่างกัน มีการยอมรับนโยบายจัดระเบียบสังคมแตกต่างกัน
5. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคมจากวิทยุ นิตยสาร สามิ/ภรรยา/คนรัก บุคคลในครอบครัว เครือญาติ และนายจ้าง/ลูกจ้าง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความรู้เกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคม
6. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคมจากโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อนโยบายจัดระเบียบสังคม
7. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับนโยบายจัดระเบียบสังคม
8. ความรู้เกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อนโยบายจัดระเบียบสังคม
9. ความรู้เกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับต่อนโยบายจัดระเบียบสังคม
10. ทัศนคติต่อนโยบายจัดระเบียบสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับนโยบายจัดระเบียบสังคม
11. ตัวแปรที่สามารถอธิบายการยอมรับนโยบายจัดระเบียบสังคมได้แก่ การเปิดรับข่าวสาร เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อมวลชนโดยรวม

สุกิจ ไวกัฒนาการ (2542) ศึกษาเรื่องความเห็นที่มีต่อภาพความรุนแรงในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและข่าวอุบัติเหตุในสื่อมวลชนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มวัยรุ่นมี

ความเห็นต่อความรุนแรงในสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งวัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงมีความเห็นว่าการนำเสนอความรุนแรงในสื่อมวลชนปัจจุบันนี้นั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป แต่ในความรุนแรงที่นำเสนอานั้นยังมีบางสิ่งบางอย่างที่ยังต้องการปรับปรุงแก้ไข

นั่นคือ สื่อมวลชนควรที่จะเพิ่มความเข้มงวดในการนำเสนอความรุนแรง โดยการเซ็นเซอร์หรือตัดทอนภาพความรุนแรงให้น้อยลงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังควรที่จะกำหนดกฎหมายห้ามลงภาพบางชนิด เช่น ภาพศพ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในมุมมองของวัยรุ่นนั้น ภาพประเภทนี้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกอย่างเด่นชัด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม กลุ่มวัยรุ่นก็ยังต้องการให้มีการนำเสนอภาพหรือข่าวความรุนแรงในสื่อมวลชนต่อไป เพราะการเสนอข่าวจะได้มีความสมจริงและเป็นข้อคิดเตือนใจได้

อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ (2542) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการเสนอข่าวสารพัดผลาด และการยอมรับของหนังสือพิมพ์ พบว่า ลักษณะความผิดพลาดในการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ มี 3 ประเภท คือ 1.การใช้ภาษา 2. การตีความหรือหยิบประเด็น และ 3. การอ้างอิงแหล่งข่าวหรือข้อมูล ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดพลาดในการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย นักข่าว แหล่งข่าว เงื่อนไขเวลา และนโยบายองค์กร ทั้งนี้ นักข่าวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความผิดพลาด โดยมีปัจจัยแวดล้อมสำคัญคือ มาตรฐานทางวิชาชีพ และวัฒนธรรมทางสังคมเป็นตัวกำหนดเชื่อมโยงถึงนโยบายองค์กรที่มีบทบาทอย่างสูงในการชี้นำการทำงานของนักข่าว ส่วนแหล่งข่าวหรือเงื่อนไขเวลา เป็นเพียงปัจจัยส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตข่าวสารที่สามารถควบคุมได้โดยนักข่าว

สำหรับเงื่อนไขการยอมรับหรือไม่ยอมรับผิดเมื่อหนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาด ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของนักหนังสือพิมพ์เองเป็นสำคัญ โดยจะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี ผู้ได้รับผลกระทบ นโยบายองค์กร รวมทั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางกฎหมายและจริยธรรม โดยรูปแบบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการยอมรับผิดคือ การลงจดหมายโต้แย้ง ประกาศชี้แจง ลงข่าวแก้ไข ล้อมกรอบขอร้อง และยุติการเสนอเนื้อหาที่ผิดพลาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อรองกับผู้เสียหายเป็นสำคัญ ส่วนรูปแบบการไม่ยอมรับผิดประกอบด้วย การไม่เสนอคำชี้แจงจากผู้โต้แย้ง เสนอข่าวหรือข้อความตอบโต้ผู้โต้แย้ง และเสนอข่าวหรือข้อความยืนยันในข้อเท็จจริงเดิมต่อไป

ในประเด็นวิธีการป้องกันความผิดพลาดในการเสนอข่าวสาร บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ได้รับผลกระทบ และนักวิชาการเห็นร่วมกันว่า จะต้องเร่งปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักข่าวให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานข่าวอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้ได้รับ

ผลกระทบและนักวิชาการเสนอว่า ถึงเวลาที่ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะต้องมีใบประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย

สื่อมวลชนจะมีการคัดเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ โดยยึดประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจและมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นสำคัญ รวมทั้งขึ้นอยู่กับนโยบายและผู้รับสารเป้าหมายของแต่ละสื่อด้วย ทั้งนี้จะไม่ใช้ข่าวแจกของทางกระทรวงมากนัก การจัดการประเด็นข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ถือว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพราะผู้ดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารไม่สามารถจะควบคุมหรือจัดการประเด็นหรือเนื้อหาที่จะเผยแพร่ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งไม่ได้เผยแพร่ข่าวสารในประเด็นที่ได้วางไว้ คือ การค้าเสรี และการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม ความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันกับต่างประเทศ นโยบาย บทบาท หน้าที่ของกระทรวง และการสร้างภาพลักษณ์การมีบทบาทผู้นำของกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนสื่อมวลชนมีสิทธิที่จะคัดเลือกข่าวของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์นำเสนอหรือไม่ก็ได้ โดยจะดูประเด็นของข่าวสารที่เผยแพร่เป็นหลัก

ม.ล. อัจฉราพร ณ สงขลา (2535) ศึกษาเรื่องการใช้สื่อมวลชนในภาวะวิกฤติกรณีอุบัติเหตุทางเครื่องบินโดยสารของบริษัทเดินอากาศไทย จำกัด จากการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสภาวะการณ์ที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวัน เวลา และสถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุ จำนวน และลักษณะสถานภาพ สัญชาติ เชื้อชาติ ของผู้ประสบเคราะห์กรรม ย่อมมีผลกระทบต่อการวางแผน และการดำเนินการตัดสินใจใช้สื่อมวลชนในการแก้ไขภาวะวิกฤติ
2. โครงสร้างของระบบสื่อมวลชน สภาพการแข่งขันในการนำเสนอข่าวทางสื่อมวลชนเป็นตัวกำหนดถึงลักษณะของความร่วมมือในการแพร่กระจายหรือการควบคุมสารสนเทศในการแก้ไขภาวะวิกฤติ
3. การแก้ไขภาวะวิกฤติโดยใช้สื่อมวลชน ต้องมีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ที่ถูกต้องชัดเจนอย่างต่อเนื่องเป็นหลัก และติดตามด้วยการให้คำแนะนำ ตลอดจนการโน้มน้าวใจ
4. การสร้างกิจกรรมพร้อมๆ กับการเลือกใช้สื่อมวลชนได้อย่างเหมาะสมกับเวลาและโอกาส จะสามารถลดความตื่นตระหนกของประชาชน ในขณะที่เดียวกันจะสามารถฟื้นฟูจิตใจของผู้ประสบเคราะห์กรรม และผู้ที่เกี่ยวข้อง

โรคไข้หวัดซาร์สเป็นภาวะโรคระบาดและมีความรุนแรงมากขึ้น ขณะเดียวกันสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นผู้รายงานข่าว ข้อมูลต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ โรคไข้หวัดซาร์สเป็นโรคระบาดที่อยู่ในช่วงภาวะวิกฤติ และมีผลทำให้ประชาชนรู้สึกตื่นตระหนกตกใจและรู้สึกวิตกกังวล ประกอบกับ

การรายงานข่าวของสื่อมวลชนที่รายงานอย่างต่อเนื่อง ยิ่งเป็นส่วนเสริมให้ประชาชนรู้สึกตระหนกตกใจและวิตกกังวลมากขึ้นเช่นกัน

เนื่องจากภาวะวิกฤติโรคไข้หวัดซาร์สมีผลอย่างมากต่อประชาชนเพราะโรคไข้หวัดซาร์สเป็นโรคที่มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมาก อีกทั้งยังมีการระบาดในหลายประเทศ ประกอบกับสื่อมวลชนมีการรายงานข่าวอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในฐานะผู้รับสารได้เปิดรับสารจากสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันแพทย์ในฐานะเป็นผู้มีความรู้ทางด้านระบาดวิทยา แต่แพทย์ก็เป็นผู้รับสารเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าแพทย์ร้อยละ 9.50 เป็นตัวแทนประชากรกลุ่มแพทย์ต่อการเสนอข่าวโรคไข้หวัดซาร์สของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤติได้ ขณะเดียวกันแพทย์ก็ต้องการข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนซึ่งอยู่ในภาวะวิกฤติเช่นกัน ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาในประเด็นอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคไข้หวัดซาร์สมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจว่าทั้งประชาชนและแพทย์จะมีความเห็นอย่างไรต่อประเภทของสื่อมวลชนที่ประชาชนเปิดรับ ความรู้สึกของประชาชนต่อเนื้อหาข่าวโรคไข้หวัดซาร์ส สาเหตุที่ทำให้การรายงานข่าวของสื่อมวลชนสร้างปัญหาให้กับประชาชน และ ความเห็นของประชาชนต่อหน้าที่ของสื่อมวลชนในภาวะวิกฤติ